

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 29. avgusta 1938

Cena posamezni številki din 150

Ideja druge Panevrope

Balkanske države obiskuje letos bivši vodja angleške delavske stranke, g. Jurij Lansbury. Bil je že v Sofiji in v Bukarešti, kjer ga je sprejel tudi kralj Karel. Lani je potoval stari politik tudi v Nemčijo in povsod je proučeval razmere ter hkrati oznanjal misel evropskega gospodarskega sporazuma. V Beogradu je dal novinarjem o svoji poti iskreno izjavo. Priznati je treba idealizem tega angleškega parlamentarca in glasnika idej, ki sicer niso nove, pa prav zato tudi nimajo več upanja za ostvareitev, kot so ga imele nekoč. Saj bi se vedno pomenil takšen gospodarski sporazum nekaj podobnega kot je bilo v načrtu znanega panevropskega gibanja. Doslej pa smo se od tega načrta žal precej krepko oddaljevali in že precej razvito gibanje pod vodstvom grofa Coudenhove-Kalergija ne le da ni napredovalo, marveč je celo izginilo v vojnem ogrožanju večine tistih manjših držav, ki so omenjeno gibanje ter Panevrope simpatično pozdravljale. V bistvu je Nemčija že ovrгла panevropski načrt in sploh vsak načrt odkritega sporazumevanja v smeri demokratizacije Evrope. Zato je še tembolj zanimivo, kako si predstavlja svojo nalogo glasniki miru in sporazuma iz Anglije.

O tem izvemo največ iz njegove izjave ob prihodu v Beograd, kjer mu pripravljajo sprejem tudi pri g. predsedniku vlade dr. Stojadinoviću. G. J. Lansbury je dejal, da je zelo zadovoljen s sprejemom svoje misije na dvorih balkanskih držav. On in njegovi sodelavci naslavljajo tu poziv na vse vlade, naj zahtevajo sklic mednarodne gospodarske konference, ki naj bi obravnavala znameniti Van Zee-landov načrt. Na ta predlog je dobil v vseh obiskanih prestolnicah popoln pristaneček. Kar se želi, je to, da spoznajo potrebo te konference mali narodi. Sestanki in sklepi v Solunu in na Bledu so pokazali, da je uspeh mogoč, če se govori razumljivo.

Veruje, da bodo po nastopu kraljev Leopolda belgijskega in Karla romunskega voditelji vseh malih držav poslali velesilam spomenico. Čeprav je politični položaj zelo resen, se vendar opaža velik napor za preprečitev vojne in ozračje je nekoliko lažje kot pred nekaj meseci.

Zakaj se obrača na male države? Balkanske države so pomagale olajšati to stanje. »Upam, da bodo še nadaljevale to pot in razumele smisel naših predlogov. Jaz ne govorim avtoritativno o drugih državah, razen o Angliji. Vendar naj mi bo dovoljeno reči na podlagi vsega opaženega, da je na Balkanu dovolj prostora za mnoge tisoče milijonov funtov šterlingov, ki bi mogli pomagati pri razvoju teh in drugih držav.

Prišel je čas, da se Evropa nasloni na lastne vire, namestu da trajno misli le na to, kaj bi se moglo najti in dobiti na ostalih celinah. Nemčija, Anglija, Francija in Italija lahko najdejo v sodelovanju dovolj dela, če podpro razvoj jugovzhodne Evrope in ostalih evropskih dežel.

Nikakega razloga ni za uporabo besede »izolacija«, niti se ne bi smela uporabljati. Kajti pomoči so potrebne ne samo dežele jugovzhodne Evrope, marveč tudi dru-

ge, ki morajo iskati zaposlitve svojemu prebivalstvu. Zahtevamo, da se narodi sporazumejo, da bi se našla sredstva za dvig življenjske ravni kmetov in delavcev.

Če se nam posreči dobiti potrebno pomoč, bi Evropa stopila na drugačno pot, k gospodarski združitvi cele Evrope.

Balkanske države so zadnja leta dobro pokazale svetu, da se lahko ustvarijo kulturni in gospodarski pogoji za obrambo miru in za napredek — brez čakanja na politične spremembe in na izbruh vojn.

S posebnim priporočilom vsemu tisku, brez katerega ne more upati na zmago, se je stari ugledni parlamentarec zahvalil za krasni sprejem. Moramo upati, da njegova vera v vstajenje mirovne —

gospodarsko delavne Evrope ni iluzija.

Nekaj pa je treba pri vseh takšnih gibanjih in podjetjih upoštevati, kar jim doslej jemlje del njihove nedvomno pozitivne vrednosti. Vsa ta gibanja so še vselej pričevali manjši, šibkejši in navadno ne uradni udeleženci. Znano pa je, da se na svetu še vsakdo trudi in bori za svojo korist, za svoj interes; tako sodijo o tem veliki in odločilni. In ves trud takega gibanja od spodaj je načelno in vnaprej obsojen na neuspeh. Gotovo je, da že zaradi tega pravila v socialnem razvoju početniki novih idej ne bi smeli ponavljati omenjene stare napake. Če nam kdo še po takšnih skušnjah, kakor sta jih doživelj Zveza narodov in Panevropa, obeta uspeh le na zaslugah malih in šibkih, tedaj mo-

ramo mi nasprotno zahtevati enkrat nekaj velikega in nekaj zaslug tudi od velikih in močnih. Tembolj se bi moralo to zahtevati v vseh mednarodnih vprašanjih, kjer je rešitev miru zavisna predvsem od le-teh, od mogočnih, in tako je zavisna tudi usoda gospodarskega sporazuma v bodočnosti Evrope predvsem od velesil.

Kakor se morejo družiti mali ljudje le v svojo obrambo, tako gredo tudi male države rade v primerne zveze, toda s tem komaj nekoliko zavarujejo same sebe in svoj gospodarski obstanek. Če bi mogli ali morali gospodarski sporazum sveta in svetovni mir plačati zopet mali narodi, bi bil predrag. Umetna investicija tujega kapitala bi utegnila biti zanje enako nevarna kot umetna produkcija surovin, za katere gre.

	kg	din
Surovi baker	3,030.000	36,360.000
Rude in kovine, druge	143,083.245	41,008.924
Železno posodje	34.507	449.575
Vse ostalo	8,855.360	22,801.612

Celotni uvoz v juliju

je bil sestavljen takole:

	kg	din
Bombaž		
surovi	1,428.841	18,641.877
preja	960.510	22,873.699
tkanine	165.944	9,986.160
ostalo	124.700	1,830.000
Ostala tkiva	968.349	8,318.924
Volna		
in blago	675.774	29,068.984
Svila	192.437	10,358.872
Železo in predmeti	9,577.216	48,406.674
Rudn. olja		
petrolej	137.253	142.257
bencin	346.568	537.579
mazilno	389.102	1,475.183
nafta	40,101.009	25,881.314
parafin	167.215	653.545
Kože	724.200	10,292.000
Steklo	249.683	1,815.066

Živila:

Oluščen riž	186.929	578.141
neoluščen	893.408	2,733.252
Limone		
in oranže	393.615	1,682.183
Ostalo južno sadje	943.989	2,902.585
Kava	557.857	3,758.714
Kakao	117.801	703.345
Caj	21.948	699.313
Sladkor	2.538	33.255
Sol, oboja	5,130.000	807.145
Premog	53,267.827	20,984.712
Rastl. olja	107.828	584.821
Oljni plodi	929.133	2,774.772
Modra galica idr.	108.468	456.554

Stroji, aparati	2,192.164	40,599.410
Električne priprave	329.433	12,939.476
Vozila	973.982	18,848.255
Zdravila	11.152	3,680.418
Barvila	60.674	3,452.321
Porcelan	187.330	2,138.703
Tisk. papir	565.052	1,539.715
Lesni izdelki	29.547	624.793
Cevi in kavč. predmeti	11.149	571.124
Obroči	81.949	2,163.641
Loj	561.413	2,531.750
Itd.	19,255.388	82,409.579

Ves izvoz in uvoz sta tu navedena le po skupinah oziroma s podatki za glavne predmete.

Izvoz v razne države

Julija se je povečal naš izvoz v Nemčijo od 80 na 115'9 milijona din ali na 41% vsega našega izvoza. V avstrijsko Nemčijo pa je izvoz zelo padel, od 50'5 v maju na 7'1 (lani še 80'6) milijona din.

Izvozila je k nam Nemčija za 127'2 in 23'9 ali vsa Nemčija za 151'1 (lani 199'3) milijona.

V Italijo smo izvozili samo za 21'1 milijona din proti 57, uvozili pa iz nje za 30 proti 24'6 mil. din blaga v lanskem letu. V celem razdobju 1938 smo z Italijo pasivni za 43'2 mil. din (192'4—235'6). Več smo pa v Českoslovaško izvažali junija, s 63'4 se je dvignil ta izvoz že junija na 83'2. Julija je bil spet samo 14'2 (26'9). Nasprotno pa je uvoz še rasel in smo uvozili za 45'6 (lani 48'6) milijona din. Izvoz v Anglijo je padel od 117 v aprilu na 15'5 v juliju (lani 40'8), uvoz na 31 (26'1).

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Spremembe v vladi

Trgovinski minister inž. N. Kabalin

V petek je izšel ukaz o sprejetju ostavke treh dosedanjih ministrov. Odstopili so trgovinski minister dr. Milan Vrbanić, vojni minister general Ljubomir Marić in minister za ljudsko telesno vzgojo dr. Vekoslav Miletič. Z ukazom kr. namestnikov je bila ostavka sprejeta in trije ministri postavljeni na razpoloženje.

Namesto odstopivših ministrov so bili imenovani:

za trgovinskega ministra inženir Nikola Kabalin,

za vojnega ministra armadni general Miljutin Nedić, načelnik glavnega generalnega štaba, in za ministra za ljudsko telesno vzgojo splitski župan dr. Mirko Bučić.

Novi vojni minister je bival po vojni nekaj časa v Ljubljani kot načelnik generalnega štaba dravske divizijske oblasti, sodeloval v plebiscitni komisiji na Koroškem, pozneje pa služil dalj časa kot vojaški odposlanec v inozemstvu. Organiziral je naše vojno letalstvo in od 1. 1936. poveljuje generalnemu štabu.

Inž. N. Kabalin, sedanji minister za trgovino in industrijo, je iz Novega Vinodola in se je posebno uveljavil pri javnih delih. Deloval je doslej tudi kot svetovalec večine zavarovalnic, kot član predsedništva inženirske zbornice v Zagrebu in osrednjega odbora v Beogradu.

Novi minister za telesno vzgojo je mnogo deloval za gospodarsko povzdigo Dalmacije in za trgovinsko in industrijsko zbornico v Splitu. Splitski župan je od 15. junija 1938.

Naša letošnja zunanja trgovina

Lani smo bili visoko aktivni, letos pasivni

Uradna statistika zunanjega prometa Jugoslavije za vseh prvih 7 mesecev je bila pravkar objavljena in izkazuje pasivo 378,5 milijona dinarjev proti lanskemu presežku 505,7 milijona dinarjev.

Ves promet je dosegel letos za 2.670,3 milijona din izvoza in 3.048,8 mil. din uvoza. Lani smo izvozili v isti dobi za 3.353,4 in uvozili za 2.847 milijonov din. Letos je izvoz za 683,1 mil. ali 20'37% manjši. Uvoz pa za 201,1 mil. din ali 7'06% večji.

Padec izvoza v juliju

Zmanjšal se je predvsem naš izvoz pšenice, lesa, živine in živalskih izdelkov, rud in kovin. Pšenice nismo imeli več za izvoz, drugače pa je z ostalimi predmeti, ki so imeli presenetljivo slabo leto. Jesenski izvoz bo celotno sliko gotovo popravil. Značilno je, da se je bil v marcu promet povečal, ko se je tudi pasiva (86,9) prvič znatno povečala. V juliju pa je naš premanjek dosegel že 120,5 milijonov. Lani smo bili v juliju aktivni za 105,4 milijona.

Po uradnih podatkih smo v juliju izvozili za 282,7 proti 532,5 (—46'92%), uvozili pa za 403,2 proti 427,1 (—5'6%). Glavni predmeti izvoza so bili: koroza 64,5, les 55,6, rude in kovine 25,5, pšenica 17,2, surovi baker 10,5, konooplja 10,6, govedo 8,7, kože 7,3, drobnica 7, cement 3,7, perje 3,5, sveže sadje 1,7. Pri teh predmetih se je vrednost zmanjšala za

234,6 milijona, pri vseh ostalih le za 15,2.

Les

Naš izvoz lesa je v juliju padel (v oklepaju lanski) na 69.241 ton (123.491), po vrednosti pa na 60,1 (115,7) mil. din. V vseh 7 mesecih je znašal 543.260 (712.286) ton, po vrednosti 477,1 (667).

Padel je v juliju zlasti izvoz lesa v Anglijo in Italijo, narasel pa znatno v Nemčijo. Največ so kupile lesa sledeče države in ozemlja:

	ton	mil. din
Italija	22.494	15,0
Nemčija	16.734	16,3
Anglija	7.106	9,1
Madžarska	5.638	3,5
Grčija	4.134	3,2
Holandaska	3.672	2,8
Argentina	1.342	1,3
Alžir	1.265	1,4
Maroko	1.092	0,9

Ostale uvoznice so kupile po manj ko tisoč ton oziroma 1 mil. dinarjev.

Celotni izvoz v juliju

je bil (v kg in din) razdeljen na te glavne predmete:

Pšenica in drugo žito	6.690	11.360
Koroza	9,875.569	11,352.954
Pšenična moka	13.590	50.399
Otrobi in mek.	1,173.834	1,326.497
Fizol in zelenjava	1,993.602	3,640.218
Sveže sadje	218.339	735.387

	kg	din
Vino in žganje	29.129	123.751
Spirit	44.640	178.880

Zdravilna zelišča	225.930	2,270.232
Hmelj	15.334	221.338
Konooplja	1,666.625	14,008.706
Konji, glav	1.771	6,225.200
Govedo glav	2.447	5,406.900
Prašiči	13.330	18,495.710
Drobnica	31.004	2,521.334
Perutnina	222.953	3,296.478

Meso, sveže kg	442.206	6,439.001
izdelki	372.197	5,503.908
Svinjska mast	460.875	6,464.806
Sveže ribe	210.557	714.830
Maslo	16.555	315.736
Sir	1.974	19.208
Kaškavalj	326.439	3,958.380
Jajca	1,105.365	10,177.333
Perje in puh	38.780	1,880.211
Kože	281.000	7,200.000
Drva	3,540.415	788.608
Stavbeni les	56,643.561	48,114.086
Oglje	1,195.763	721.171

Zel. pragovi: hrast	59.926	2,842.616
bukev	14.700	557.921
Lesni izdelki	344.314	1,692.175
Izvlčki	857.000	3,625.000
Amonij. soda	10.000	14.924
Kavstična soda	246.293	655.520
Kalcijev karbid	175.946	441.500
Cianamid	717.948	797.500
Ferofilicij	186.185	1,045.000
Cement	14,901.558	3,729.298
Železo	—	—
Surovi svinec	895.000	4,027.500

Privatna dvorazredna trgovska šola

s pravico javnosti

Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani

Ustanovljena: Z odlokom ministrstva trgovine in industrije I br. 2728/N z dne 4. avgusta 1938.

Lastnik zavoda: Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Vpisuje učence(ke): V ponedeljek 29. avgusta in naslednje dni.

Vpisovanje se vrši: Trgovski dom, pritrilje, levo, Gregorčičeva ulica 27.

Kako se vpisujejo učenci(ke): Osebo in v spremstvu staršev ali njih namestnikov.

Za vpis potrebni dokumenti: Rojstni list in spričevalo o mali maturi ali o završnem izpitu na meščanski šoli.

Vpisnina: din 100.—, ki jih je treba položiti pri vpisu.

Ukovina: 10 mesecev po 250 din. Plačuje se trimesečno vnaprej, le v izrednih primerih vsak mesec vnaprej.

Pričetek rednega pouka: Se sporoči pri vpisu.

Pravice in ugodnosti za učence in absolvente PTS:

1. dijaške ugodnosti na železnicah,
2. rodbinske doklade,
3. otvoritev ali prevzem poljubnega trgovskega podjetja na lastno ime,
4. dovršena PTS ima veljavo 6, dovršeni 1. razred PTS pa 5 razredov gimnazije,
5. po dovršeni PTS možen prestop v III. razred trgovske akademije,
6. pri vojakih dijaški rok, napredovanje za rezervnega narednika.

Glede vpisa, disciplinskega reda in izpitov kakor tudi glede celokupnega poslovanja šole veljajo natanko isti predpisi kot na državnih dvorazrednih trgovskih šolah.

Združenje trgovcev v Ljubljani

naznanja, da bo vpisovanje v trgovsko nadaljevalno šolo za vse razrede od 1. do 5. septembra t. l. vsakokrat od 9. do 11. ure dopoldne in od 14. do 17. ure popoldne, razen v soboto popoldne in nedeljo, v pisarni Združenja trgovcev. Novinci morajo biti stari 14 let in morajo pri vpisu predložiti zadnje šol. spričevalo, zdravniški izvid in učno pogodbo. Za sprejem je treba imeti najmanj popolno višjo ljudsko (narodno) šolo ali pa tri razrede srednje ali meščanske šole. Z manjšo izobrazbo bodo sprejeti učenci le v primeru zadostnega prostora. Novinci, ki so dovršili višjo srednjo ali meščansko šolo bodo sprejeti v drugi razred, če položijo naknadno dopolnilni izpit iz knjigovodstva in korespondence 1. razreda. Vsak učenec plača pri vpisu letno znižano šolnino v znesku 400 din, novinci pa poleg tega še 100 din vpisnine. Dosedanji učenci predložijo pri vpisu lanska spričevala. Brez teh ne more biti nikdo vpisan. — Popravni izpiti bodo v petek dne 2. septembra ob 14. uri, naknadni završni pa v ponedeljek dne 5. septembra t. l. Začetek šole bo v ponedeljek dne 12. septembra t. l. Podrobno bo razvidno na šolski deski.

Začetek zagrebškega velesejma

V soboto dopoldne se je odprla v Zagrebu razstava »Zagrebački zbor«, na kateri je postavila letos svoj paviljon tudi češkoslovaška država. Razstave so odprte vsak dan od 8. do 18.30.

Potne legitimacije se žigosajo pri vhodu s Savske ceste. Lastniki rednih vstopnic bodo deležni velikih nagrad. Na železnicah je vlada odobrila 50%ni popust oziroma

brezplačno vožnjo nazaj. Velik je popust tudi v drugih državah, za železniško vožnjo in za vizum.

Letos razstavlja vsega 649 tvrdk, 13 več ko lani. Domačih je 315 in tujih 334, od teh največ iz Nemčije, Francije in Češkoslovaške. Dobro so zastopane tudi tvrdke iz Slovenije, zlasti tekstilna in kovinska industrija.

Odlog plačil

Trgovinsko ministrstvo je dovolilo Doljnjelendavski hranilnici d. d. v Dolnji Lendavi odlog za 6 let od 21. maja t. l. in 2%no obrestno mero za stare vloge in po tekočem računu od 15. decembra 1937.

Kmetijsko ministrstvo je pa dovolilo Hranilnici in posojilnici pri

Sv. Jurju ob Ščavnici, r. z. z. n. z. odlog za 6 let od 1. marca t. l. in obrestno mero za stare vloge in tekoče račune od 21. februarja t. l. ter druge olajšave.

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o zapuščini Ivana Udovca, mlinarja in pos. v Črmošnjicah. Sodnik dr. I. Petsche z okrožnega sodišča v Novem mestu, upravnik dr. D. Gros, odv. v Novem mestu. Prvi zbor upnikov bo 7. septembra ob 10., prijave se sprejemajo do 1. oktobra in bo ugotovitveni narok 14. oktobra ob 10. pri okrožnem sodišču v Novem mestu.

Narok za prisilno razpravo, ki jo predlaga kot prezadolženec

Emil Blagovič, trgovec v Ormožu, bo 19. septembra ob ¼ na 11. pri okrajnem sodišču v Ormožu.

»Službeni list«

kr. banske uprave z dne 27. avgusta objavlja: Pravilnik uslužbenkega podpornega sklada zdravstvenih zadrug — Ustavitev rednega pregleda drogerij — Odločbo o dovolitvah za promet kemičnih sredstev za dezinfekcijo in dezinfekcijo — Prepoved propagiranja specialitet brez dovolitve — Odločbo o prodajanju sredstev za zboljšanje peclivnosti moke — Odločbo o razširitvi veljavnosti kolektivne pogodbe stavbinskega delavstva — Razne razglase in razne objave.

Izpred borznega razsodišča v Ljubljani

Izvršnost sodb borznega razsodišča

Vse sodbe in poravnave borznega razsodišča v Ljubljani so v smislu določb § 2., točka 13. in § 50. zakona o izvršbi in zavarovanju z dne 9. julija 1930., št. 68.508, ravno tako izvršne, kakor sodbe in poravnave rednih sodišč. Preden naprosi stranka za izvršbo proti zamudnemu zavezanцу, potrdi borzno razsodišče na prošnjo stranke, kdaj je postala sodba (poravnava) pravomočna in na podlagi tako potrjene sodbe (poravnave) mora pristojno redno sodišče (navadno okrajno sodišče na sedežu zavezanca) dovoliti in izvesti zaproseno izvršbo, ne da bi bilo potrebno predlogu priložiti še kakšne druge dokumente.

Slične določbama § 2., točka 13. in § 50. zakona o izvršbi so določbe § 1., točka 13., poprejšnjega izvršilnega reda, veljavnega v Sloveniji in Dalmaciji, in na podlagi tako potrjenih sodb borznega razsodišča, kakor je zgoraj omenjeno, so izvršilna sodišča brez nadaljnega izvajala naprosene izvršbe. Enako postopajo tudi sedaj, ko je stopil v veljavo novi izvršilni zakon za vso državo, skoraj vsa redna sodišča. Nekatera okrajna sodišča zunaj Slovenije pa so sklicujoč se na določbo § 50., točka 3., novega zakona o izvršbi zahtevala razen potrdila borznega razsodišča, da je sodba pravomočna, še predložitev listine, da sta stranki dogovorili za razsodbo njunega spora borzno razsodišče. Ta zahteva pa v zakonu ni opravičena. Določba § 50., točka 3., citiranega zakona omenja izrečno samo predložitev pogodbe na razsodnike, ne pa tudi predložitev pogodbe, da razsodja spore med strankama borzno razsodišče. V tem oziru navajata oba odlična pravnikar dr. Fran Goršič in dr. Neumann, prvi v komentarju k novemu zakonu o izvršbi, drugi v komentarju k prejšnjemu izvršilnemu postopniku (redu), da za izvedbo izvršbe pravomočnim sodbam borznega razsodišča ni treba še prilagati pogodbe (listine) na borzno razsodišče. To sledi povsem jasno iz okolnosti, da so tako v civilno pravnem redu kakor v novem civilno pravnem postopniku za priložnostna (od državne oblasti ne potrjena) razsodišča navedene povsem druge določbe kakor za stalna, od državne uprave potrjena, na podlagi borznega zakona ustanovljena borzna razsodišča.

V obeh citiranih pravnih postopnikih so določbe za priložnostna razsodišča obravnavane ločeno od onih za borzna razsodišča. V smislu čl. 5. uvodnega zak. k civ. pp veljajo za borzna razsodišča v Sloveniji še vedno določbe uvodnega zakona k prejšnjemu civ. pravd. postopniku (členi XIII. do XXVII.), ki so povsem različne od onih za priložnostna razsodišča. Da je tako, navaja komentar dr. Neumanna k civ. pravd. redu,

k § 599., ki pravi, da borzna razsodišča niso podrejena določbam o priložnostnih razsodiščih, zaradi česar tudi sklicevanje na njih analogno uporabo ni dopustno.

Ako bi zakonodajalec v § 50. izvrš. post. bil povsem zenačil priložnostna razsodišča z borznimi razsodišči, bi vsekakor v zadnjem stavku tega § za vejico navedel — je treba priložiti pogodbo na razsodnike (priložnostnega razsodišča) ali (borzno) razsodišče — kakor v nadaljevanju navaja »in potrdilo teh razsodnikov ali tega razsodišča, da je postal razsod izvršen«. Ako se torej prosi za izvršbo na podlagi odločb borznega razsodišča, predlogu razen potrdila, da je sodba (odločba) izvršna — ni treba priložiti kakšne druge listine.

V tem smislu je pravilno rešilo predlog na izvršbo okrajno sodišče na Sušaku kot II. instanca v pravnih zadevi Pr 9/38.

Primer razsodbe

I. A. iz Slovenije je pri borznem razsodišču v Ljubljani izposloval zoper trgovca L. I. na Sušaku pravnomočno zamudno sodbo. Svojemu predlogu za izvršbo premičnin, poslanemu okrajnemu sodišču na Sušaku, je priložil I. A. le

zamudno sodbo, na kateri je borzno razsodišče potrdilo, da je izvršljiva. Okrajno sodišče na Sušaku je s sklepom z dne 15. februarja 1938. zavrnilo tožnikov predlog na izvršbo iz razloga, ker predlogu ni bila priložena pogodba o razsodišču.

Po rekurzu tožnika I. A. pa je okrajno sodišče na Sušaku kot II. stopnja s sklepom z dne 16. aprila 1938. razveljavilo sklep okrajnega sodišča in mu naložilo, da vnovič sklepa o predlogu na izvršbo iz sledečih razlogov: Res je, da določa § 50/II izv. postop., kadar gre za sodbe razsodišč, da se mora priložiti pogodba o razsodišču, ali ta predpis velja edino za ona razsodišča, katerih ustrojstvo ne sloni na zakonskih predpisih (§§ 672. do 695. civ. pp).

Ker se pa ustrojstvo razsodišča ljubljanske borze za blago in vrednote opira na zakon (zakon o javnih borzah z dne 15. maja 1922), predlogu za izvršbo na podlagi sodbe navedenega razsodišča razen potrdila, da je sodba izvršna, ni treba priložiti pogodbe o razsodišču. Zaradi tega sklepa II. stopnje je nato okrajno sodišče na Sušaku s sklepom od 26. aprila 1938., I 64/38/1, dovolilo izvršbo.

Mrtvi kapitali

Neki trgovec nam piše:

Iz bilane denarnih zavodov je razvidno, da leže v blagajnah teh zavodov naravnost ogromne vsote gotovine, kateri denar ne kroži. Pravijo, da je tega denarja okoli dve in pol milijarde. Pa naj je ta znesek večji ali manjši, to nič ne izpremeni na stvari.

Ni ne gospodarsko in ne pametno, da morajo v naši mladi državi, kateri tako primanjkuje obratne glavnice in ki vabi na razne načine tujo glavnico v državo, naši denarni zavodi držati take vsote v svojih blagajnah, namesto da bi denar krožil in služil. Koliko bi se lahko naredilo s tem denarjem v korist posameznika, naroda in države.

Denar se ne pušča v promet. Le malenkostni krediti se dajejo po težkih pogojih na vsa mogoča jamstva, vse drugo pa leži v blagajnah iz previdnosti za vse slučaje. Plačevati se morajo za bančni denar visoke obresti. Te visoke obresti so krive, da si upa malo kdo sploh iskati kredit, ker ne more toliko zaslužiti, da bi lahko kril te visoke obresti. Zaradi visokih obrestí so onemogli in propadli mnogi dolžniki ter pomnili vrste beračev. Denarni zavodi dobivajo v svoje roke vedno več nepremičnin. Vprašanje pa je, če je to koristno.

Denar mora v promet, denar mora zaslužiti. Toda našim denarnim zavodom se morata nuditi varstvo in obramba s tem, da ima-

jo krit hrbet in možnost dobiti tekoča sredstva v vsakem primeru.

Sedaj pa delajo neovirano tuji zavodi in spravljajo naše gospodarstvo v odvisnost.

Kakor se to stanje z denarnimi zavodi ne premakne z mrtve točke, tako ne pride s te točke zadeva z gospodarskim svetom, v katerem bi se znašli predstavniki vseh gospodarskih skupin. Več koristi bi imeli od tega gospodarskega sveta kot jih imamo od skupščine ali senata.

Take gospodarske svete bi morali imeti tudi v banovinah. Ti banovinski sveti bi morali izdelati in izvajati program narodnega gospodarstva v banovini. Namen tega člančiča je, da se zopet opozori na nedostatke v našem gospodarstvu, katere je mogoče z malo dobre volje odstraniti.

Objavljamo ta dopis, ker zadeva važno vprašanje o potrebi trgovskih in splošnih kreditov; opozarjamo pa hkrati, da se je Narodna banka končno odločila, dajati neposredna posojila trgovcem. Dajala bo 5% na menična posojila od 50 do 100 tisoč din. Več smo poročali o tem v 92., sobotni številki.

Glede gospodarskega sveta pa je treba vzeti misel našega g. dopisnika kot popolnoma nov predlog, kajti znano je, da merodajna mesta sploh več ne mislijo na uvedbo takšne ustanove, kakršna bi bil že uzakonjeni gospodarski svet.

Politične vesti

V Beograd so dospeli vsi trije novi ministri, ki so nato takoj položili prisego in prevzeli dolžnosti.

Dr. Beneš je včeraj sprejel lorda Runcimana in se nato odpeljal na počitnice.

Nemška sudetska stranka je izdala na nemško prebivalstvo proglas, naj se kot člani stranke poslužujejo vseh obrambnih pravic v razmerju z oblastju, na kar je vlada izdala protiproglas na prebivalstvo, odrekajoč Henleinovcem pravico do takih pozivov.

Češkoslovaška vlada je predložila Nemcem in lordu Runcimanu popolnoma nov načrt o ureditvi države na 23 samoupravnih enot ali žup, od katerih bi dobile popolnoma nemški značaj 4, 2 bi pa imele mešano upravo. Enako avtonomijo bi dobile tudi ostale manjšine.

V Londonu so prijazno sprejeli novi načrt predsednika češkoslovaške vlade, vendar dr. Hodža ni mogel nadaljevati pogajanj z Nemci, preden se ne vrne v Prago Runcimanov odposlanec Gwatkin, ki je šel na posvet k angleški vladi.

Lord Runciman bo še danes izročil svoje poročilo angleški, češki in nemški vladi. Nemško odposlanstvo mu je poročalo o položaju v uradniškem vprašanju.

Angleški finančni minister sir Simon je imel kot namestnik predsednika Chamberlaina velik govor o napetosti mednarodnega položaja in je poudaril, da nobena vojna v osrčju Evrope ne bi mogla ostati omejena. Drugače je bil njegov govor zelo zmeren in nejasen.

Simon pa je vpletel v svoj govor resna svarila proti uporabi vojne, katerih v uradnem besedilu ni bilo, in ponovil Edenovo razlago o dolžnostih Anglije glede Češkoslovaške in Nemčije v primeru napada.

Angleško brodogradje je prejelo povelje, da se na dan nürnberškega kongresa Hitlerjeve stranke spet — kakor že leta 1914. — zbere ob severno-škotski obali na dvome-sečne vaje.

Nemški tisk ostro zavrača Anglijo zaradi Simonovega govora in je še povečal svojo napadalnost proti Češkoslovaški.

Hitler je obiskal vojsko in naprave na severni in severozapadni meji. O vojni pišejo v Nemčiji, da ne govore kar tako, kot bi topovi na paradi zabavali občinstvo in da je do nje še dolg korak.

Regent Horthy se je iz Nürnberga vrnil v Budimpešto čez Linz, kjer si je še ogledal bazo rečnega brodogradja.

Proti Poljakom v Gdanjsku so pričeli Nemci enak boj kot proti Židom in postrlili propagando.

Poljska bo izstopila najbrže iz Zveze narodov ali pa doseže stalen sedež in ostane; za to odločitev gre hud diplomatski boj med vesilami.

Položaj francoske vlade se je znatno popravil, ko so nastopile vse stranke ljudske zveze z zmernejšimi izjavami. Zveza je poslala k predsedniku Daladieru posebno skupno delegacijo, ki se bo pogajala z njim o spremembi 40-urnega tednika.

Ob Ebru so se boji razvili v največjo bitko cele državljanske vojne; čeprav so poročila doslej še zelo kratka, se poroča, da nacionalisti počasi napredujejo.

V Estremaduri pa so začeli ofenzivo republikanci in vzeli Francove oz. de Ljanove čete v klešče.

Republikanski rušilec »Jose Luis Dies« so napadle in poškodovale nacionalistične križarke v gibraltarski ožini, ko se je iz ladjedelnice v Havru vračal v Sredozemsko morje. Pobegnil je moral v angleško pristanišče.

Angleškim četam v Palestino so bila znova poslana velika ojačenja, ker se je stanje zaradi nadaljnjih atentatov in spopadov zelo zaostri- lo. Povečala se je tudi delavnost angleških bombnikov.

Južna afriška unija bo po izjavi vojnega ministra Pirowa sama odločala o svoji udeležbi v vojnah, po glasovanju v parlamentu.

Ob severni obali Jangceja so začeli Japonci novo veliko ofenzivo in napredovali za 30 km. Zaradi japonske premoči so se morali Kitajci umakniti tudi pri jezeru Po-jiang proti Hankovu.

Splošni napad na Hankov so pričeli Japonci v soboto zjutraj ob šestih od šestih točk. Ena teh armad je zadela na minska polja pri Tavuhu in izgubila 5000 mož. Bitka še traja.

Kitajcem se je posrečil napad na prodirajoče japonske brodogradje. Potopili so 6 prevoznih ladij. Letalci pa so uničili municijska skladišča pri Kiukiangu.

Iz Moskve poročajo nemške novice, da je bil na polic. komisarja Ježova izvršen atentat, ki pa ni uspel, a je bilo dosti oseb aretiranih. V Kavkazu pa so odkrili pripravave za atentat na Stalina, ki bi želel iti tja na odhiti.

Denarstvo

Narodna banka

Po izkazu za 22. avgust se je povečala zaloga zlata (v milijonih din) za 4,3 na 1843. Devize zunaj podloge so se znižale za 8,56 na 366,1, posojila so se zvišala po eskontu in na zastavo za 11 na 1576,9.

Zmanjšal se je obtok za 40,5 na 6.058,5, obveznosti na pokaz so narasle za 109,7 na 2410,26 in sicer so drž. terjatve 20,2, žiro računi 1.291,5, razni računi 1.098,5.

Obtok skupaj z obveznostmi na pokaz je dosegel 8 milijard 468,8 mil. din, skupna podloga 2.368,7 daje kritje 27,96 proti 28,13 na dan 15. avgusta. Zlata podloga 2.346,8 daje kritje 27,71 proti 27,87 omejenega dne.

Omeniti je, da so se razna pasiva zmanjšala za 84,3 na 260,7, kjer se vodi stanje kliringa, enako ni razviden vzrok za znižanje rezervnega fonda za 30 milijonov. Zmanjšal se je tudi sam denarni obtok za 40,5 na 6.058,5. Kritje je padlo zaradi povečanja obveznosti na pokaz.

Vzroki nemške borzne panike

Izredno pozornost je vzbudil v inozemstvu članek nemškega gospodarskega lista »Deutscher Volkswirt«, ki opisuje vzroke nerada na borzah takole:

V resnici se mora upoštevati, da je finančna potreba celotne dejavnosti javne uprave zajela doslej že skoraj polovico vsega narodnega dohodka in da je hkrati z izdatki javnih pridobitnih podjetij lahko javna roka nadzorovala približno 2/3 nemškega narodnega dohodka.

Ljubljanska borza

Promet v preteklem tednu je bil na ljubljanski borzi spet nekoliko večji s 749 milijona din proti 773, 731, 852, 335 v prejšnjih tednih.

Klirinška marka se je popravila od 14'10—14'20 na 14'50.

Teden na beograjski borzi

Ze tretji teden je bil na efektivnem tržišču zastoj, ki ga je občutila tudi vojna škoda, trgovana večinoma terminsko ob tečaju 484 na konec tedna. Oba Blaira, 4%ni agrarji, stabilizacijsko in Narodna banka niso imeli nič prometa, živahne pa so delnice PABA s tečajem 231,50 in večji 235. Ves promet je znašal samo 3,6, prejšnji teden 6,07. Zdi se, da je zmanjkalo vojne škode v ponudbi zbog bližnjega vlečenja oziroma zaradi

tega, ker ni zanjo zanimanja špekulacije. Glavni vzrok pa so nove počitnice, kajti očitno smo se pomaknili z njimi letos že do polovice septembra kakor na vsem zapadu.

Devizni promet je na beograjski borzi narasel od 21 na 26 milijonov, v katerem je bilo Berlina 16,8 (zadnjič le 13) in Londona 8 (proti 6,8). Marka je napredovala od 1415,12 na 1451,62, ob koncu 1450. Zasebna ponudba je krila vse povpraševanje. Tendenca marke je ostala trdna, ker so se javne naprave umaknile s trga. Te pa

imajo velike množine marke in zato je verjetno večje gibanje tečaja.

Popolnoma nespremenjen je funt, ki ga daje Narodna banka po 238.

Poštne takse za čeke in navadne denarne nakaznice se spremenijo po odločbi poštne ministra z dnem 1. oktobra t. l. in bodo veljale sledeče: čeki do 100 din 0'50, do 250 din 0'75, do 500 din 1'—, do 1000 din 1'50, do 2500 din 2'—, do 5000 din 2'50, do 10.000 din 3, do 25.000 din 4, do 50.000 din 5, do 100 tisoč din 6. Za vsakih še 100 tisoč po 1 din.

Za poštne nakaznice bo po 1. X. veljala taksa: do 50 din 1'50, do 100 din 2, do 250 din 3, do 500 din 4, do 750 din 5, do 1000 din 6, do 1500 din 7, do 2000 din 8, do 2500 din 9, do 3000 din 9'50, do 3500 din 10, do 4000 din 10'50, do 4500 din 11, do 5000 din 11'50.

V kliringih je izplačala Narodna banka do sobote italijanska nakazila do št. 15.943 od 10. maja, bolgarska do 4.341 od 30. maja in poljska do 1342 od 7. junija 1938. **Donosnost državnih papirjev je bila dne 28. avgusta: za vojno škodo 5'17%, inv. posojilo 7'04, 4% agrarje 6'425, begluške 6'49, dalmatince 6'57%, 7%ni Blair 7'49, 8%ni 8'14, Sellgman 7 in za stab. posojilo 7'11%.**

Pohorska cesta pred dovršitvijo

Velika pohorska cesta, ki jo gradi banovina in ki pelje do vrha Pohorja, je sedaj v glavnem končana. Do odcepa pod Mariborsko kočo je bila cesta gotova že lani in je bila letos spomladi dobro utrjena, tako da vzdrži vsak promet, tudi najtežje avtobuse. Letos grade zadnje štiri kilometre do cerkvice pri Sv. Arhu vrh vzhodnega dela pogorja. Spodnji ustroj ceste, ki ga gradi tvrdka inž. Ferluga iz Maribora, je sedaj gotov, spomladi pa pride na vrsto zgornji ustroj, nakar se cesta s parnim valjarjem temeljito povalja in utrdi. Slovesna otvoritev cele ceste bo prihodnje poletje.

Vsa pohorska cesta je zamišljena od Sv. Miklavža na Dravskem polju preko Hoč in Reke (8 kilometrov) do Sv. Arha (14 kilometrov) in je v celoti 18 kilometrov dolga. Pod vrhom je majhna ravnica in od tu se bo sedaj zgradil kratek odcepek 700 metrov do Ruške koče. Tudi ta kratek odcepek bo prihodnje leto gotov. Cesta se je do Reke ob vznožju Pohorja zgradila že pred kakimi 10 leti, glavni del po pobočju pa zadnja leta. Cesta je res lepo zgrajena in se vije v položnih serpentinah navzgor.

Za prihodnja leta je projektirano nadaljevanje pohorske ceste ob južnem pobočju do Sv. Martina (8—10 kilometrov), od koder že vodi cesta v dolino, t. j. v Slov. Bistrico. Iz Ruš je že precej dokončana cesta proti Ruški koči, ki jo zida ruška občina s pomočjo

privatnikov in bo takisto v par letih popolnoma gotova. V načrtu je nadaljevanje ceste od Sv. Arha po grebenu do Slovenjega Gradca. Po izvršitvi vsega gradbenega programa bo Ruška koča vozlišče štirih cest vrh Pohorja: proti vzhodu do Hoč, proti severu do Ruš, proti zapadu do Slovenjega Gradca in proti jugu do Slov. Bistrice. Potem se bo pač lahko razvilo letovišarsko življenje na Pohorju in tujski promet bo imel priliko za popoln razmah.

Polovico potnih stroškov

si prihrani, kdor potuje v prvi polovici meseca septembra v Ljubljano. Dne 1. septembra se prične Ljubljanski jesenski velesejem, ki traja do 12. septembra. Kdor si velesejem ogleda, ima brezplačen povratek. Na odhodni postaji si mora kupiti poleg cele vozne karte do Ljubljane še rumeno železniško izkaznico, ki stane din 2'—. V Ljubljani na velesejski blagajni se bodo izdajala potrdila o obisku velesejma, nakar velja vsakomur stara vozna karta in pa že-

lezniška izkaznica za brezplačno vožnjo na tisto postajo, s katere je odpotoval. Ta olajšava velja za potovanje v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, za povratek pa od 1. do 17. septembra.

Še en električni kabel v Mariboru

Mesto Maribor prejema tok iz Fale po daljnovodu do velike transformatorske postaje v sosednjem Radvanju. Tu se tok zniža na napetost 10.000 voltov in potem vodi po kablju do poedinih transformatorjev v mestu, kjer se napetost zniža na 220 ozir. 380 voltov. Doslej sta dovajala tok v mesto le dva voda, in sicer kabel pod državnim mostom in pa vod, ki poteka iz Radvanja skozi Pobrežje preko Drave v Melje in potem proti severu, kjer se združuje s prej omenjenim kablom. Sedaj je Mestno električno podjetje položilo tretji kabel, ki poteka iz Radvanja proti severu in premeri Dravo pod brvjo in se potem priključi na obstoječa dva voda. Ta dela so te dni končali.

Zunanja trgovina

Nemška trgovina na Balkanu aktivna

Stanje nemške trgovine v balkanskih državah je še nadalje ugodnejše v prid nemškemu uvozu in sicer znaša nemški skupni presežek v Jugoslaviji, Romuniji, Bolgarski, Grčiji in Turčiji 39-9 milijona RM. Lani so bile v tem polletju te države aktivne proti Nemčiji za celih 68-9 milijona din.

Od vsega nemškega izvoza so sprejele te države 10'4 odstotka (lani 8'11), v nemškem uvozu pa so padle od 11'46 na 5'14 odstotka.

Žitna trgovina

Za žitno trgovino je pri nas odločilno dvojce: prav dobra žetev in

Pripravne cene. Enako dobra žetev v vsem Podonavju ne kaže večjega vpliva na naš trg. Ponudba je majhna in so cene tem višje, čim dalj gremo na sever — posebno v gornji Bački. V Skoplju pa je pšenica po 170 za mline.

V inozemstvu so cene višje za daljši termin, tako v Čikagu za oktober 62, za december 64 in maj nad 66. V Liverpoolu pa padajo, le Rotterdam posnema Ameriko. V USA in Kanadi se zanašajo na državne ukrepe v korist cene.

Za prompt je pariteta naše pšenice proti cenam v Liverpoolu 95, za september 83 din.

Večja je ponudba koruze in je popustila cena pariteta Indija na

Mogočna zdravilna moč narave

se še posebno izraža v naravni **ROGAŠKI SLATINI**

128, vlačilska 127. Pariteta z inozemstvom za prompt 95, september 83. V inozemstvu so cene koruze narasle.

Sadna trgovina

Iz Maribora poročajo, da se jabolka plačujejo na kraju do 3 din za kg, na meji pa 25 mark za 100 kilogramov, kar bi zneslo pri tečaju marke 14'50 okrog 3'62 dinarja za kg. Trgovci pa ne marajo prezgodaj otrganega sadja in so sklenili, da bodo za tako blago plačevali samo 2'50. Ker gre cena krepko navzgor, tudi ni sile za obiranje sadja.

Dunajski sadni trg

Prejšnji teden so dospeli na Dunaj vsak dan po 1—2 prvi vagoni lepih jabolk iz Slovenije. Cene se niso spremenile. Bilo pa je dosti tudi domačega in madžarskega sadja. Hruške so dospele iz južne Srbije precej pokvarjene. Zgodnjih češpelj je dospelo nekaj vagonov: drobnih in pokvarjenih iz Srbije, najlepših pa iz Doboja, ki so se prodale po 32 pf meja. Dosti je bilo bolgarskih češpelj, ki so zelo lepe, a se naglo pokvarijo ali še niso dovolj zrele (22 pf.). Enako ceno so dosegle madžarske češplje, 20—22 meja.

Urediti bo treba, da ne dospeva iz Jugoslavije slabše blago.

Grodzja je dosti iz Novega Sada in se prodaja po 30—32, bolgarsko po 34, grško po 37'5 pf za kg iz hladilnih vozov. Ob teh nizkih cenah se prodaja posebno dosti grškega in bolgarskega blaga (čauš, Tahta).

Uvozna carina za kontingentno sadje je v Franciji določena na 60 fr. za 100 kg bruto: za mandlje, breskve, marelice, češplje, češnje, jagode, namizno grozdje, črni ribezel, kutine (po tar. št. 34 A).

Lipov cvet se pri nas prodaja po 18—22 din za kg meja. Kupčija pa se še ni razvila kljub živemu povpraševanju. Slaba je letos letina za druge zdravilne rastline in zelišča. Cene so trdne.

Konopljo so Nemci kupovali ta teden po 1'50—2'50 din franko ladja.

Seja odbora za industrijske rastline bo 31. avgusta, takoj po prihodu nemške delegacije.

Žive perutnine smo prodali v Italijo minul teden 10 tisoč kg po 5—5'15 lire.

J.:

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem

VI.

Kolikor bolj se je manjšal vpliv oglejskih patriarhov in čimbolj je slabela njih dejanska moč, tembolj je prihajalo do oblasti nekaj plemiških rodbin tuje krvi, katerih poglavarji so si kot dinasti ustvarjali temelje svoji skoraj neodvisni politični moči. Med temi rodbinami so najvažnejše: na Koroškem Spanheimi, na Štajerskem Traungavci in Babenberžani, na Kranjskem Andechsi, na Goriškem Goriški grofje.

XII. stoletje pomeni za Slovence tudi v narodnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem oziru važno prelomnico: v tem času se je začela oblikovati kasnejša narodna slovensko-nemška meja, slovensko plemstvo izginja v tujem okolju, gospodarstvo zemljiških gospodov je do tega časa še osredotočeno v gospodarskih dvorih in so gradovi srednjeveškega tipa šele v nastan-

ku. V socialnem oziru je propad svobodnih kmetov in plemičev hitrejši kot pa rast števila onih, ki se dvigajo iz nižjih socialnih plasti v višje. In od XII. stoletja dalje šele se v naših krajih javlja močnejši kulturni vpliv Zapada.

Od tujih svetnih velikašev, ki so si v dobi nastajanja dinastičnih teritorijev pridobili na Dolenjskem največ zemlje, je treba omeniti grofe Bogenske, Spanheime, Višnjegorce in Babenberžane; najresnejša tekmeča za posest slovenske zemlje, s svojim vplivom in močjo segajoč tudi v dolino Krke, pa sta postala Přemysl Otakar, kralj češki, in rod Habsburžanov.

Bogenski so bili po rodu Bavarci, ki so si večino svoje kranjske posesti priženili z eno od obeh hčera kranjskega in istrskega krajišnika Popona iz rodu Orlamünde. Njihova dolenjska posest se je razprostirala ob Krki in Savi in imela glavno postojanko v krškem gradu. Krško se prvič kot posestvo omenja v neki listini kralja Arnulfa leta 895, grad je znan od XII. stoletja, v XIII. stoletju pa sta pod gradom bila že trg in mitnica. Bo-

genski so kasneje prepustili Krško solnograškim nadškofofom, od teh pa je krška posest prešla na Celjane in po smrti Katarine Celjske na Habsburžane. Takrat seveda že davno ni bilo nikogar iz rodu Bogenskih, katerih zadnji je umrl leta 1242.

O frankovskih Spanheimih ni čisto jasno, kako so prišli do svojih posestev na Kranjskem. V začetku XI. stoletja so se preselili na Koroško, si z ženitvijo Sigfrida Spanheimskega z domačinko Rihardo pridobili bogato zemljiško posest in jo še povečali z dediščino po sorodnikih Eppensteincih ter si končno pridobivali še zemljišča, pripadajoča solnograškim in brižinjskim cerkvenim mogotcem. Po Eppensteincih so podedovali tudi dostojanstvo koroškega vojvode. Jedro njihove posesti na Koroškem je bila široka okolica Celovca in Gosposvetsko polje. Na Kranjskem je postala prvo središče njih moči Ljubljana, druga pa so si ustvarili v Kostanjevici na Krki.

Desni breg spodnje Krke je bil hkrati z onstran Gorjancev ležečo

Belo Krajino vse tja do XII. stoletja del hrvatskega kraljevstva. Vojaska ofenziva Spanheimov ob dolenji Krki je to ozemlje iztrgala Hrvatim in da bi novopridobljeno deželico organiziral in v njej ustvaril novo politično in gospodarsko središče, ki naj bi pritisnilo ob tla bližnji freisinško-babenberški trg na Dobravi oziroma Hrvaškem brodu pri Škocijanu, je vojvoda Bernard tržišče na otoku sredi Krke podelil mestne pravice. Iz te trgovske in mestne postojanke so se širile trgovske vezi daleč proti jugovzhodu in novce kostanjeviške kovnice, ki jo je ustanovil vojvoda Bernard, je bil znan in cenjen tja do današnjega Banata.

Svobodni gospodje Višnjegorski so bili v sorodu z grofci Hemo iz Krke na Koroškem in preko nje s plemeniti Svetopolkom, ki se ob prelomu IX. in X. stoletja omenja kot posestnik v koroški Krški dolini. Njih predniki so prišli v prvi polovici XII. stoletja z gradu Pux ob gorenji Muri in se začeli imenovati po gradu Višnji gori, novem središču njihove posesti, ki se

je širila od gorenje Krke na Dolenjskem, Višnje gore in Litije do jugozapadnega in južnega podnožja Gorjancev. Stiški samostan je njih pobožna ustanova, glavna zasluga pa pridobitev Bele Krajine, ki je tako prišla iz okvira hrvatskega kraljevstva v sklop slovenskih pokrajin. Za Alberta Višnjegorskega — približno od leta 1200 — je postala Kolpa od kočevskih gozdov do podnožja Gorjancev mejna reka med Hrvatsko in Kranjsko.

Babenberžani, krajišniki in vojvode v Vzhodni marki so si v dolenjski Krajini, v vinorodnih gorih med Mirno in Krko pridobili obširne freisinške fevde, ki so tvorili teritorialno nadaljevanje babenberških fevdov ob Savinji in pod Kumom. Ko se je Friderik Babenberški 1229. poročil z Agnezo, edino dedinjo andeškega rodu, je priženjeno andeško in nekdanjo višnjegorsko posest združil s freisinškimi fevdi v Kranjsko gospodstvo, v katerem so poleg Kranja, Kamnika in Mengša ležali tudi Višnja gora, Mehovo in Metlika.

(Dalje prihodnjič.)

Naša štajerska jajca so si zboljšala ceno na švicarskem trgu na 132 šfr za 1440 kosov 55/56, bolgarska 135, poljska 112 meja oz. Buchs ali Basel. V Nemčiji je naše blago »C« vrste le po 77 RM zaboju.

Državno jamstvo za tuje dobave Italiji je urejeno s pooblastilom finančnemu ministru, da sme jamčiti za tuje menice, ki jih akceptirajo banke ob državnih nabavah blaga iz tujine.

Urad poljskih pristančev v Gdinji in Gdanjsku je obvestil naš zavod za pospeševanje zunanje trgovine, da je izvoz na Daljni vzhod urejen s progo družbe Nipon-Yusen-Kaisha, ki jo zastopa zastopništvo tega urada v Beogradu (Knj. Ljubice 25).

Češkoslovaški uvoznik sindikat je izdal septembrski dovolila za uvoz pitanih svinj, uvoz masti in ovac.

Češkoslovaška je tudi v juliju uvozila dosti žita, in sicer 273.387 q pšenice (lani 71.612), 306.291 q rži (444) in samo 61.474 q (116.223 q) koruze. Pšenico je kupila skoraj vso (254.828 q) v Romuniji in Turčiji (18.485 q), rž pa: v Rusiji 271.599 q, Madžarski 14.370, Romuniji 13.611, Turčiji 5517 in Poljski 1049'5 q. Od januarja do julija je kupila 1 milijon q pšenice (lani samo 85.158 q), 1.294.098 q rži (3412), dosti manj pa koruze (278.809 proti 426.661 q).

CSR je izvozila v 1. polletju lesa za 264'56 milijona Kč proti 217'16 lani. Večino lesa je prodala v Nemčijo (1981 + 2'03), Madžarsko, Nizozemsko in Anglijo. Izvoz drv je bil pa 4krat večji ko lani.

Mednarodnega sejma v Bariju se udeležijo letos 14 držav.

Romunija bo po novi pogodbi smela izvoziti v Sirijo in Libanon do razmerja 10:1. Nadzorovanje izvoza je prevzela skupna zbornica.

Poljsko-nemška trgovinska pogodba

Prvega septembra stopi v veljavo nova nemška trgovinska pogodba s Poljsko, sklenjena za 2 in pol leta. Ves letni promet se dočla na 260 milijonov zlotih, za 26 več ko doslej. Premoga bodo smeli Poljaki uvoziti kolikor lani in ne čez češkoslovaško ozemlje.

Poljska bo ugodila nemškemu gospodarstvu z znižbo carine na 70 uvoznih postavk (od 286). Te postavke obsegajo kemične izdelke, usnjeno, papirno, stekleno, kovinsko blago, igrače, aparate, stroje. Carino bo delno znižala tudi Nemčija za poljsko blago.

Hmeljski trg

Stanje hmelja v Savinjski dolini se je že zboljšalo in obilni cvet lepo dozoreva. Ker ni povsod cvet enako poln, se še ne more preeceni donos. Računajo s 30% manjšim pridelkom ko lani, ca 30.000 q. Kvaliteta pa je višja ko lani.

Iz Zatec poročajo, da je kakovost hmelja odlična v vsej srednji Evropi, pridelek pa majhen. Zmanjšanje proti lanskemu letu bo sledeče: v CSR za 15%, Jugoslaviji 30, v nekih krajih Nemčije bo letina obilnejša, samo Poljska bo pridelala boljše blago kot lani in tudi več blaga.

Trgovsko učilišče in stenografski inštitut Robida

Banska uprava je odobrila novo trgovsko učilišče Robida v Ljubljani in dovolila, da veljajo izpričevala o završnem izpitu na tem učilišču kot izkaz redno dovršene vajenske dobe in poldrugega leta trg. pomočniške zaposlitve za vse dijake, ki so si prej pridobili izobrazbo starih let meščanske šole ali gimnazije.

To učilišče bo enoletna redna trgovska šola z dopoldanskim, popoldanskim in večernim tečajem. Šolsko leto traja deset mesecev kakor na državnih šolah.

Zavod je ustanovila gospa I. prof. Robidova, ki ga bo vodila po načelih pok. prof. Adolfa Robide, znanega strokovnjaka za to šolstvo in veščaka v stenografiji. Tudi profesorski zbor je sestavljen iz odličnih vzgojiteljev in strokovnjakov s srednjih in trgovinskih šol. Poučevali bodo: knjigovodstvo, trgovinstvo, dopisovanje in računstvo, menično in stečajno pravo, slovenska in nemška stenografija, strojepisje, blagovnanstvo, gosp. zemljepis, nauk o reklami in francoščina in nemščina, kar je potrebno za samostojne poklice in pisarne.

Sprejemajo se dijaki s 4 razredih meščanske šole, gimnazije ali podobnih strokovnih šol, dovoljujejo se pa izjeme za tiste, ki bi po dovršitvi te šole ostali v podjetju staršev.

Vpisovanje traja od 15. avgusta do 10. septembra oziroma do konca septembra v ravnateljstvu, Trnavska ulica 15, vsak dan od 8.—12. in od 2.—6. pop. in je treba predložiti razen spričevala tudi krstni list, vpisnina pa je din 50.—. Šolnina je mesečno din 180.— za vse predmete skupaj in se za prvi mesec plača pri vpisu, najkasneje pa prve dni v mesecu. Šolsko leto se prične 10. septembra. Pouk bo v novi lastni hiši zavoda. Vsako leto bo več izletov v večja podjetja in tovarne.

Dobave - licitacije

Uprava Vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 30. avgusta ponudbe za dobavo 40.000 kg jeklenih trakov, 9. septembra strojnih jermenov ter prečic za pasove.

Artiljerijsko-tehnični zavod Leptane sprejema do 4. septembra ponudbe za dobavo krp za čiščenje, vazeline, olja, glicerina, kalijevega mila, masti za usnje, mazila za ležaje, električne ogrevalne plošče, kontakt-termometra, elektromotorja, linoleja ter drugih tehničnih predmetov in potrebščin.

Mašinska šola mornarice v Kumboru sprejema do 5. septembra ponudbe za dobavo raznega jekla in železa, 6. septembra oljnih past, laka, barv, čopičev, mavca, šamotne moke in cementa.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 7. septembra ponudbe za dobavo cementa, apna, sadre, opeke ter stekla za okna, 15. septembra raznih barv, laka, terpentina, olja, vazeline, krp, bombaževine, papirja, kartona idr., 16. septembra pločevine, žičnikov, okroglega železa in cevi.

Komanda pomorskega arsenala v Tivtu sprejema do 12. septembra ponudbe za dobavo raznega stekla, steklenih plošč in cevi, jekla, pil, pocinkanih žebelijev, elektromotorja, kabla in gumenih cevi, 14. septembra vrvice za kontrolne ure, razne železnine, raznih čopičev.

LICITACIJE

Dne 29. avgusta bo v intendanturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavo večjih količin ovsa.

Dne 29. avgusta v intendanturi IV. armijske oblasti v Zagrebu licitacija za dobavo večje množine pšenice in za oddajo te pšenice v meljavo.

Dne 30. avgusta pri štabu voditeljev del v Ljubljani licitacija za dobavo raznega pogonskega materiala: nafte, olja, petroleja, bombaža, kolofonije, sode ter premoga, dne 2. septembra bencinske meša-

nice, motornega olja in konzistentne masti.

Dne 1. septembra pri Vojno-sanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo zimskih bolniških plaščev, nogavic ter amerikanplatna, 2. septembra letnih bolniških plaščev ter platna za mrtvaške pokrove, 5. septembra za predelavo konjske grive in 7. septembra za dobavo zidnih ur in formalinskih aparatov.

Dne 9. septembra v inženiriji štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za montažo avtomatske telefonske centrale v vojašnici »Vojvode Mišiča« v Ljubljani.

Dne 8. septembra pri Upravi vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobavo raznega usnja.

Dne 9. septembra bo pri Komandi pomorskega arsenala v Tivtu licitacija za dobavo raznih gasilnih aparatov in 12. septembra razne pločevine in profila iz plavljenege jekla.

Dne 9. septembra pri 1. oddelku Vojno-tehničnega zavoda v Harijevu pri Skoplju licitacija za dobavo raznega obdelanega lesa in drv.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Fr. Zelenik:

Za marsikoga

Te dni mi je neki trgovec zastokal, da si ne more privoščiti kakega dopusta ali odpčitka, ker nima nikogar, ki bi ga za časa odsotnosti zastopal. Ko sem slišal to tožbo, sem se spomnil, da sem včasih slišal tudi nastavljenec govoriti, kako so priveznani na trgovino in ne morejo na dopust, ker gospodar nima nikogar, ki bi znal opravljati njihovo delo. Tako in enako nekateri radi govorijo.

Ako je v kaki trgovini ali obratu baje ta ali oni nenadomestljiv in ni drugega, ki bi znal ali mogel vršiti posle tudi drugih, je to dokaz slabe organizacije. V dobro organizirani trgovini ali obratu mora biti mogoče, da si lahko vsakteri nameščeneec privoščiti nekaj oddiha, in da ga ta čas nadomestuje kdo drugi. V pravilno organizirani trgovini ali obratu ne sme biti »nenadomestljivih«. Gospodar ali nastavljenec na vodilnem mestu naj si ne domišlja, da ga ne more nihče nadomestovati, da bi brez njega ne šlo itd., ker je tako domišljevanje popolnoma zgrešeno in neutemeljeno. Vsako-

gar lahko nadomestimo, nihče ni take vrste, da bi brez njega ne šlo. Resnica je le ta, da mišljenja in načina dela ne zna vsak posnemati, ali vsakdo lahko naredi to delo na svoj in morda celo dokaj boljši način, saj je veliko načinov, po katerih se lahko kako delo izvrši.

Nikakor ni pravilno, pač pa naravnost škodljivo za trgovino ali za obrat je, če eden ali drugi za trgovino ali obrat važne podatke in pripomočke pridruže za sebe ali pri sebi. V pravilno organizirani trgovini ali obratu je vse, kar je za trgovino ali za obrat važno, razvidno iz knjig, zapisikov, registrature, kartoteke itd., da se more delo vršiti nemoteno tudi v odsotnosti vodilne osebe. Nastavljenec mora biti sposoben in zanesljiv in zaupanja vredni sodelavec.

Nekatere vrste nastavljenec bi sploh morale na dopust, pa če hočejo ali nočejo. Ako bi povsod obstajala ta uvedba, bi katera podjetja ne doživela ne samo neprijetnega, ampak tudi dragega presenečenja.

Doma in po svetu

Kongres »Pax Romana« na Bledu je prišel pozdravit v imenu vlade notranji minister dr. Korošec. Pokroviteljstvo so prevzeli za ta kongres papeški nuncij Etoze in vsi naši škofje.

Papežovo pismo je prebral tajnik abbe Gremaud iz Friburga (Švica). Udeleženci so prišli na kongres iz 17 držav, delegatov je bilo nad 300. Glavni referati so obravnavali socialna vprašanja in poostreitev boja proti komunizmu ter spoznavanje komunizma. Vodilno gibanje na kongresu je bil žosizem, ki ga predstavlja kanonik Cardyn.

V imenu Zveze narodov je pozdravil kongres Pax Romane francoski baron Montenach, v imenu našega parlamenta pa dr. Veble.

Vsi govorniki so se zahvaljevali Jugoslaviji za gostoljubnost in za nepozabne užitke, ki so jim bili prirejani.

Romunski zunanji minister Comnen je z rodbino prepotoval Dalmacijo in se s Sušaka vrnil nazaj v Bukarešto.

Novi trgovinski minister inž. Kabašin je včeraj obiskal »Zagrebački zbor«.

Umrli je zaslužen voditelj Korošec, župnik Vinko Poljanec; pogreb bo danes v Škocijanu pri Poljani.

V Ljutomeru je bil včeraj velik narodni tabor s sprevedom, na katera je prišel kot govornik tudi notranji minister dr. Korošec.

Tri tekme v nogometu so dobili včeraj Čehoslovaki proti nam, to je: Jugoslavija—CSR v Zagrebu 1:3, Praga—Beograd 1:0 v Beogradu in Praga—Zagreb v Pragi 3:2.

Za člane prilagođenih gospodarskih združenj in osebe, ki žele pristopiti ali so izvoljene v upravni oz. nadzorni odbor zadruge so v ta namen potrebna potrdila prosta takse.

Glavna zadrzna zveza je imela v Zagrebu sejo za združenje s hrvaško zvezo in ostalimi, ki še niso pristopile. Te so imele poseben se-

stane in je po izjavi ministra V. Gjorgjevića dosežen sporazum, da bo občni zbor 1. septembra že uredil enotno, vsedrjavno glavno zadržno zvezo.

Francoski narodni dohodek je po uradnih podatkih znašal v letih 1928/30. še 245, 1935. do 1937. leta pa 172, 189 in 215 milijard frankov.

V Švici se je zaradi megle pripetilo trčenje treh vojnih letal, četrto pa je zadelo v skale. Rešilo se je samo eno od petih letal. Večina častnikov in vojakov je mrtva.

Dve vojaški letali sta trčili v Slovaški, ko sta leteli 400 m visoko skozi megle. Obe posadki 4 mož sta mrtvi.

Vsem fotoamaterjem bodo zaplenili kamere, se veselijo neki ozkosrčni ljudje vsakokrat, kadar gre za uzakonitev želj in delovnih področij fotografskega stanu. Takšne predloge so objavili z vso resnostjo tudi javno, v listih. Če natančno pomislimo, jih ne moremo brez nadaljnega odklanjanja. Vsa-kemu amaterju, ki smatra fotografijo samo za svojo osebno zabavo in ki se ne zaveda, da je prevzel s fotografsko kamero nase tudi neko dolžnost, ki prezira organizacijo in ki ne stremi za višjim smotrom, bi bilo treba fotografski aparat v resnici odvzeti. Veliki narodi z mnogimi milijoni pripadnikov si lahko privoščijo tudi nekoliko milijonov ljudi, ki se z neko stvarjo samo igračkajo, pri malih narodih, kakršen je naš, pa je potrebno iz enostavnega razloga samohrane, da postavi vsak poedinec v vsaki stvari svojega moža. Če se pa hočete prepričati, kako malo za-vesti je v tem oziru še med našimi amaterji, si oglejte na občni razstavi fotografije in filma od 1. do 12. septembra na Ljubljanskem velesjemu zgovorne grafikone o slovenski amaterski organizaciji, ki jih je Fotoklub Ljubljana izdelal za to razstavo!

Radio Ljubljana

Torek 30. avgusta, 12.00: Zborovska glasba (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Odnosi Karadjordja in kneza Miloša do črnogorskega vladike Petra I. (Ivan Kresić) — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Plošče — 20.10: Ob dvajsetletnici dobrovoljskega gibanja III. (g. Jakob Grčar) — 20.30: Koncert. Sodelujeta: Citraški trio »Vesna« in radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos lahko glasbe iz kavarne Nebotičnik.

Sreda 31. avgusta, 12.00: Filadelfijski simf. orkester. Dirig. Stokovski (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.00: Napovedi — 18.00: Narodne pesmi ob spremljevanju citer. Sodelujeta: gđc. St. Korečanova in g. Vilko Skok — 18.40: Opazuj in poskušaj (g. prof. Miroslav Adlešić) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Fra Kačič-Miošič in jugoslovanska misel (Miloš Parenta) — 19.50: Plošče — 20.30: Koncert vojaške godbe — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Harmonika solo, g. Ivan Magister.

Propaganda strojnega goriva

Za propagando domačih pogonskih sredstev sta uvedla in že letos organizirala zadevni odbor in Avtoklub kr. Jugoslavije tekme motornih vozil. Letos bodo te vožnje le med Zagrebom in Beogradom. Sodelovati smejo: 1. podjetja za domače strojno gorivo, 2. podjetja za stroje na domače gorivo, 3. lastniki takih vozil in 4. lastniki avtobusov. Prijave sprejema odbor za propagando domačega strojnega goriva, ministrstvo za gozdove in rudnike, kjer se dobe obrazci in navodila še do 5. septembra. Dan tekme še ni določen.

LJUBLJANSKI VELESEJEM 1. — 12. septembra 1938

VELIKO NAGRADNO ŽREBANJE

Brezplačno za obiskovalce velesejma iz tuzemstva

Krasna darila (izvzeti so imenitni permanentni legitimaciji za Ljubljano) — **Motorno kolo** „Bob Phacomen“ (Vok, Ljubljana) — **Šivalni stroj** moderen, pogreznjiv (Vok, Ljubljana) — **30 prvovrstnih damskih in moških koles**: „Tribuna“ F. Batfel — „Condor“, S. Rebolj in drug — „Resta“, Splošna trgovska družba — „Turnier“ in „Elite“, H. Suttner — „Axo“, Iga. Vok — „Danax“.

Darila so razstavljena na velesesjmu.

Odtisaj kupon od vstopnice, napiši nanj svoje ime in vrzi v zapечатeno žaro, ki stoji ob glavnem vstopu. Dan obiska poljuben med 1. in 12. septembrom.

Komisijsko žrebanje bo 12. septembra ob 5 uri popoldne na velesesjmu.

Beograjski jesenski sejem

10. — 19. septembra 1938

Najpopolnejši pregled celotne domače podjetnosti ● Velika udeležba tujih držav ● Deset držav organizira svoje kolektivne razstave ● Velika državna ribarska razstava ● Televizija — prvič v Jugoslaviji

Poiasnila daje: uprava Beograjskega sejma, Beograd, Sajmište
Telefon: 28-526, 28-802

Popust 50% na železnicah in parnikih